

STUDIO FOR ARKITEKTUR OG URBANISME
**MASTERKURS I BOLIGPROSJEKTERING HØST 2018:
BOLIGER FOR PERSONER MED DEMENS**

AAR4510 Boligprosjektering/ AAR4814 Boligkunnskap

Svært mange med demens forteller om en økende opplevelse av å føle seg utenfor. De føler at de på grunn av sin sykdom gradvis mister tilhørigheten til folk rundt seg og til samfunnet. Utviklingen av demens har gitt dem en følelse av å ikke lenger være normale. (Helse- og omsorgsdepartementet, 2015:11) [Foto: DSDC 2017]

BAKGRUNN

Kurset tar utgangspunkt i en av de største utfordringene vi står overfor som følge av økt levealder og endret alderssammensetning, nemlig at tallet på personer med demens sannsynligvis vil fordobles de nærmeste 30-40 årene (Helse- og omsorgsdepartementet, 2015). Normen til nå har vært å ha eldre personer med demens på langtidspleiehjem, men tendensen i dag er at de i større grad skal kunne bo hjemme og i tilrettelagte bofellesskap. En viktig oppgave for arkitekter i årene framover blir derfor å finne nye løsninger på hvor og hvordan personer med demens kan bo på lang sikt og hvordan arkitektur kan gjøre tilværelsen lettere, mer opplevelsesrik og mer meningsfylt for dem.

Et fellestrekk hos personer med demens er at korttidshukommelsen og orienteringsevnen er redusert, og de har økt sensitivitet overfor fysiske omgivelser. Forskning peker på at de fysiske omgivelsene har stor betydning for opplevelse av mestring og livskvalitet for denne gruppen, og rommenes sanselige egenskaper, orienterbarhet og dagslys anses som spesielt viktig. Mange kommuner er på jakt etter nye løsninger og konsepter, og dette vil være viktige arbeidsoppgaver for arkitektkontorene fremover. Gjennom teoretiske studier og prosjekteringsoppgaver skal vi undersøke og lære mer om hvordan vi som arkitekter kan utforme omgivelser som gjør det lettere å takle ulike grader av kognitiv svikt og gi et verdig liv. Det kan være alt fra boligomgivelser som gjør det mulig og trygt å bo hjemme så lenge som mulig, til ulike former for mer institusjonelle boligsituasjoner for personer med mer fremskredet demens.

Hospice Fredriksberg, København (2016). Nord Architects, DK [Foto: Adam Mørk]

Vi samarbeider med byplankontoret og helse- og velferdsenheten i Trondheim kommune om valg av aktuelle tomter, faglige innspill og drøftinger underveis. Studentene vil også få mulighet til å være til stede på utvalgte botilbud og helsesenter for å observere direkte det daglige livet for personer med demens.

Læringsmål

Etter gjennomført semester skal studentene ha kunnskap om

- organiseringsprinsipper og dimensjonerende elementer i en bolig
- aktuelle arkitektfaglige problemstillinger knyttet til boligutforming og forståelse for boligens funksjon som generator for arkitektonisk uttrykk og kunnskap
- ferdigheter i utforming og prosjektering av boliger
- kompetanse i prosjekteringsmetodikk, detaljering, materialitet
- boligprosjektering for eldre personer, med fokus på demens

KURSBESKRIVELSE OG -PLAN

Selv om beboergruppen i fokus i høstens kurs har særlige behov og utfordringer vil vi arbeide med grunnleggende arkitektoniske problemstillinger som er relevant for all boligprosjektering: Kontekst og områdekvaliteter, konsept (organisering av boligenheter, tilgang til fellesarealer, offentlige tilbud etc), orienterbarhet i tid og rom, tilgjengelighet, hjemlighet / tilhørighet, dagslys, sanselighet og estetikk, fargebruk, natur / vegetasjon, konstruksjon og materialbruk.

Masterkurset består av et prosjekteringsemne og et teoriemne som må tas samlet og som utfyller hverandre.

AAR4510 Boligprosjektering (15 sp)

Prosjekteringsemnet består av tre deler:

Oppgave 1 (3 uker): Individuell oppgave med utforming av et rom som del av et bofellesskap for personer med demens. Oppgaven har fokus på innlevelse i individets og beboergruppens situasjon og behov.

Oppgave 2 (2 uker): Konkretisering av (og begrunnelse for) program for hovedprosjekt. Målgruppe, tomt, størrelse (antall enheter), type bolig (ordinær bolig vs institusjon), tema/ problemstilling. Studentene jobber parvis.

Oppgave 3 (7 uker): Prosjektering av boliger for personer med demens, basert på programmet. Studentene jobber parvis. De vil stå fritt til å velge og jobbe med 'ordinære' boliger tilpasset personer med demens i en tidlig fase, til ulike former for (og grader av) mer institusjonelle løsninger. Det vil bli gitt tre til fire alternative tomter i Trondheim, med et spenn fra urbane omgivelser, forstadsbebyggelse/bydelscenter til mer landlig beliggenhet.

Parallelt med prosjekteringsoppgavene vil det bli gitt forelesninger delvis som en del av teoriemnet (relatert til kursets tema) og delvis som omhandler mer generelle forhold knyttet til prosjektering av boliger (plantyper, boligkvaliteter, konstruksjon, materialbruk etc). Flere forelesninger og seminarer vil tilbys som en del av samarbeidet med andre prosjekterings-emner i Studio for Arkitektur og Urbanisme.

AAR4814 Boligkunnskap (7.5 sp)

Kunnskapsenmet går delvis parallelt og omfatter to teoriperioder og en skriftlig oppgave.

Teoriuker (uke 34/35 + 42): Forelesninger og seminarer spesielt rettet mot temaet boliger for personer med demens og arkitekturens rolle.

Del A (uke 34/35): Grunnlagsforståelse - Om boligprosjektering generelt, demens og om arkitektoniske tilnærminger til demens.

Del B (uke 41): Boligløsninger for personer med demens – strategier og nye konsepter.

Teorioppgave: Studentene jobber sammen i grupper på 2-3. Basert på litteratur og innspill fra teoriukene velger studentene et tema de vil undersøke nærmere.

Ekskursjon

Det blir ekskursjon i uke 39 til Danmark (muligens i kombinasjon med Oslo/Drammen og Gøteborg). Deltakelse i ekskursjonen vil være på frivillig basis, og betales fullt ut av påmeldte studenter. De som ikke ønsker å delta på ekskursjoner, vil få et likeverdig undervisningsopplegg på skolen.

Semesterplan (NB: Med forbehold om endringer)

mnd	uke	tema
<i>aug</i>	34	Oppstart 21.august
	35	Introduksjon og teori del 1
<i>sept</i>	36	Oppgave 1: Rom i bofellesskap
	37	
	38	
	39	Ekskursjon til Danmark evt i kombinasjon m Oslo, Drammen
<i>okt</i>	40	
	41	Innlevering teorioppgave
	42	Teori del 2: Strategier og nye konsepter
	43	Oppgave 2: Program hovedprosjekt godkjent
	44	Oppstart oppgave 3: Boligruppe for personer med demens
<i>nov</i>	45	
	46	Midtsemester gjennomgang
	47	
	48	
<i>des</i>	49	Innlevering fredag
	50	Sensur

Antall studenter: Maks 20

Språk

Store deler av faget blir undervist på norsk. Dette er blant annet fordi vi vil samarbeide med norske kommuner, få omvisninger og informasjon fra relevante referanseprosjekter i Norge og Norden, og fordi studentene skal kunne innhente informasjon gjennom feltarbeid på eksisterende botilbud i Trondheim / Trøndelag. Det anbefales derfor at studentene har grunnleggende ferdigheter i norsk. Det forventes at evt. engelskspråklige studenter selv sørger for å få oversatt det som formidles muntlig og skriftlig kun på norsk.

Lærergruppe

Eli Støa, professor, overordnet fagansvar/ansvar kunnskapsemne. E-post: eli.stoa@ntnu.no

Pernille Feragen, vit.ass / koordinator. E-post: pernille.feragen@ntnu.no

Vidar Vollan, arkitekt ved byplankontoret i Trondheim kommune, ansvar prosjekteringsemne

Karin Høyland, seniorforsker / 1.amanuensis, bidrag til kunnskapsemnet

Siri Bakken, professor, bidrag med forelesninger og på gjennomganger

Informasjon om kurset legges ut på bloggen: housingdesignstudio.blogspot.no

HOUSING DESIGN STUDIO FALL 2018: HOUSING FOR PEOPLE WITH DEMENTIA

AAR4510 Housing Design/ AAR4814 Housing Design Knowledge

English summary

The number of people with dementia is likely to double in the next 30-40 years, due to the population growth in the oldest age groups. Political documents express the need for a more dementia friendly society in Norway. This course will look into how architecture can contribute to a better life quality and increased possibilities for people with dementia to live an active and meaningful life. The studio will be carried out in collaboration with the municipality in Trondheim.

The studio contains both a design course, **AAR4510 - Housing Design (15 sp)**, and a theory course, **AAR4814 - Housing Design Knowledge (7.5 sp)**, which must be taken together.

Plan: The course starts Tuesday 21st of August. The theory assignment will be submitted week 41. Midterm for the design project is in week 46. Final submission of the design assignment is week 49 and exam presentations are in week 50. (There may be changes in the schedule)

Excursion: There will be an excursion week 39 to Denmark, possibly combined with Oslo/Drammen and Gothenburg. Students pay for it themselves, and so it is not mandatory but strongly recommended.

Language: Large parts of the course will be held in Norwegian, mainly because of Norwegian and Scandinavian collaborators, reference projects and fieldwork in existing housing in Trøndelag. It is therefore recommended to have at least a basic understanding of Norwegian and English speaking students are responsible for translating oral and written information given in Norwegian.

Contact

Professor Eli Støa: eli.stoa@ntnu.no

Research Assistant Pernille Feragen: pernille.feragen@ntnu.no

For more info, see: <http://housingdesignstudio.blogspot.no/>